

Coöperatief samenwerken in het publieke domein

door Dave van Ooijen¹

De coöperatie is als rechtsvorm op tal van terreinen een flinke opmars aan het maken. Hoewel het een 'oude' samenwerkingsvorm die in afgelopen decennia vooral door ondernemers in de land- en tuinbouw wordt gebruikt, begint de coöperatie nu ook op andere terreinen aan belang toe te nemen. Vooral het aantal consumentencoöperaties, werknemerscoöperaties en overheidscoöperaties neemt met sprongen toe. Denk wat betreft consumentencoöperaties alleen al aan het grote aantal energiecoöperaties, zorgcoöperaties en wooncoöperaties. Maar ook het aantal overheidscoöperaties is aan het groeien. Een van die overheidscoöperaties is de Coöperatie ParkeerService Nederland, een samenwerkingsverband van gemeenten op het gebied van betaald parkeren. Ik sprak onlangs met John van Dijk, sinds 2010 directeur van de Coöperatie ParkeerService Nederland.

Eigenaarschap en opdrachtgeverschap

De Coöperatie ParkeerService Nederland is een in 2010 opgerichte coöperatie van samenwerkende gemeenten die met elkaar hebben besloten om de uitvoering van het betaald parkeren in hun gemeenten in eigen hand te houden. De rechtsvoorgangers van de coöperatie zijn in 2001 begonnen in de gemeente Amersfoort, de gemeente waar de coöperatie nog steeds haar kantoor heeft staan. De coöperatie komt voort uit ParkeerService Amersfoort NV en opereert op het snijvlak van publiek en privaat. Inmiddels is de coöperatie gestaag gegroeid en bestaat deze inmiddels uit 13 gemeenten (zie kader). Daarnaast lopen met 14 gemeenten gesprekken over toetreding. Van de 14 gemeenten hebben inmiddels hebben de Colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Zandvoort en Hoogeveen besloten tot de coöperatie toe te treden. De coöperatie geeft in opdracht van de gemeenten 35.000 parkeervergunningen uit en heeft het 140 medewerkers. Groot voordeel voor de gemeenten is dat eigenaarschap en opdrachtgeverschap van betaald parkeren in één hand liggen.

Gemeenten kiezen vanuit schaalvoordelen

Een van de belangrijkste redenen waarom gemeenten in de Coöperatie ParkeerService Nederland willen samenwerken, is omdat de vrijwillige samenwerking gemeenten schaalvoordelen oplevert. 'Daarnaast is het grote voordeel van een coöperatie, in tegenstelling tot samenwerking op basis van een gemeenschappelijke regeling, dat gemeenten, heel makkelijk kunnen toetreden, maar ook, indien de situatie veranderd, ook kunnen besluiten om uit de coöperatie te treden. Juist dat gegeven houdt ons als coöperatie scherp. Wij hebben namelijk geen ongezonde prikkel om groter te worden.

1) Dave van Ooijen werkte 35 jaar in het publieke domein voor gemeenten en departementen. Sinds oktober 2014 is hij zelfstandig ondernemer en eigenaar van 'Van Ooijen - Adviesburo voor Publieke Waarden'. U kunt contact met hem opnemen via: www.davevanooijen.nl of 06-36595389.

Wij hebben ook geen winstoogmerk. Wij werken niet voor aandeelhouders, maar uitsluitend voor de leden. De leden, de bestuurders van gemeenten, zijn degenen die gezamenlijk de besluiten nemen. Ons doel is uitsluitend parkeren makkelijker maken voor de leden van de coöperatie van gemeenten', aldus John van Dijk.

Parkeerbeleid blijft een zaak van de gemeente

Een groot voordeel van de coöperatie is dat het parkeerbeleid, vaak een gevoelig politiek onderwerp, een verantwoordelijkheid blijft van de verschillende gemeenten. 'De Coöperatie ParkeerService Nederland, het woord zegt het al, is slechts een serviceorganisatie voor gemeenten. De coöperatie wordt ingezet als middel om bepaalde doelen van een gemeente te realiseren. Dat wil zeggen het overnemen van alle uitvoerende werkzaamheden van het straat- en garageparkeren. En het daarmee het realiseren van lagere uitvoeringskosten door de schaal- en efficiencyvoordelen die het samenwerken met zich meebrengt. Wij hebben geen winstdoelstelling. Kijk, in principe heeft een gemeente de mogelijkheid om te kiezen uit drie modellen. Men kan het betaald parkeren of als gemeente zelf ter hand nemen, men kan het uitbesteden aan een marktpartij of men kan het gaan inbesteden bij een coöperatie van samenwerkende gemeenten. Het voordeel van een coöperatie is dat als het parkeren goedkoper kan worden uitgevoerd, de positieve resultaten terugvloeien naar de deelnemende gemeenten en niet naar een marktpartij. Door onze aanpak en schaal, en dat terwijl we 'slechts' 35.000 parkeervergunningen uitgeven, zijn bij ons de uitvoeringskosten van een parkeervergunning goedkoper dan in Amsterdam waar jaarlijks 140.000 vergunningen worden uitgegeven'.

Toetreding tot de Coöperatie ParkeerService Nederland

Het feit dat de parkeercoöperatie voor de belangen van haar leden opkomt, en er geen autonoom proces bestaat om als coöperatie te groeien en winst te maken, en leden makkelijk kunnen toetreden of kunnen uittreden, maakt het volgens John van Dijk een uitgesproken vorm voor gemeentelijke samenwerken. Ook op andere terreinen. 'Zoals je gezien hebt is onze website geheel gericht op de gebruiker van betaalde parkeervoorzieningen in de verschillende gemeenten. Wij hoeven niet te groeien of winst te maken. Vandaar dat wij in onze uitingen bescheiden zijn. We hebben wel een Toelatingscommissie, bestaande uit onze leden. Deze beoordelen verzoeken van aspirant leden op basis van vier criteria. Ten eerste of lidmaatschap aantoonbaar tot schaalvoordelen voor het collectief leidt. Ten tweede of de gemeente over voldoende eigen professionaliteit beschikt. Ten derde of het nieuwe lid bereid is verder te digitaliseren en standaardiseren. Een ten vierde of toetreding geen negatieve gevolgen heeft voor de dienstverlening van de coöperatie'.

Gesprekken met 14 gemeenten

Hoewel de Coöperatie ParkeerService Nederland geen beleid voert om nieuwe leden aan te trekken, wordt er momenteel wel met 14 gemeenten gesprekken gevoerd over mogelijke toetreding. Dat is een opmerkelijk aantal. Bij twee gemeenten, Zandvoort en Hoogeveen, hebben de Colleges van B&W inmiddels besloten toe te willen treden. 'Buiten deze twee gemeenten kan ik helaas niet zeggen met welke gemeenten we momenteel gesprekken voeren. Het is aan de betreffende gemeenten om dit zelf naar buiten te brengen. Wat ik wel kan zeggen is dat de gesprekken zich concentreren op vier regio's en dat het in alle gevallen gaat om gemeenten die in de regio liggen van de gemeenten die nu

lid zijn. Je moet dan denken aan de regio Noord-Holland, het gebied Groningen, Friesland en Drenthe, de regio Oost-Nederland (rond Deventer) en de regio Zuid-Nederland en Noord-Brabant.'

De coöperatie past bij Nederland

De coöperatie is een rechtsvorm die heel goed bij Nederland past, aldus John van Dijk. 'Het coöperatieve samenlevingsmodel is een model dat goed past in de structuur van de lage landen. Dat geldt niet alleen voor Nederland, maar ook voor andere Europese landen. Het is een model dat veel beter bij onze genen past. Het is net als het Rijnlands model een vanzelfsprekend model. Het heeft mij ook altijd verbaasd waarom de coöperatie als vorm niet vaker wordt gebruikt. Ook door gemeenten. Zo zouden gemeenten ook bij voorbeeld op het gebied van belastingsamenwerking en sociale diensten best voor het model van de coöperatie kunnen kiezen'. Volgens Van Dijk is de coöperatie een vorm dat past bij hoe de samenleving zich momenteel ontwikkelt.

Aandeelhouderskapitalisme heeft z'n grenzen bereikt

'Het aandeelhouderskapitalisme heeft zijn grenzen bereikt. Het gaat nu om het verbinden van eigenaarschap en opdrachtgeverschap. Ik zie daar soms prachtige voorbeelden van voorbij komen. De coöperatie is bij uitstek een middel om tegenwicht te bieden tegen de tendens om steeds meer overheidstaken aan 'de markt' over te laten. Op het gebied van werknemerscoöperaties zijn er ook hele mooie voorbeelden, zoals Schoongewoon. Dit is een kleine coöperatie waar de medewerkers eigenaar zijn van hun eigen schoonmaakbedrijf. Fantastische vind ik dat. Ook Friesland-Campina, een coöperatie van 20.000 boeren, een van de grootste multinationals voor 'dairy products' is een mooi voorbeeld van de kracht van coöperatief samenwerken', aldus John van Dijk. 'Ook in de publieke sector bestaan nog tal van ongekende mogelijkheden voor de coöperatie. De overheidscoöperatie heeft volgens mij nog een belangrijke toekomst voor zich'.

[KADER]

Op 7 april 2015 werd door de VNG en de NCR (Nationale Coöperatie Raad) in Tilburg het congres '*Coöperatief ondernemerschap in de private en publieke sector*' georganiseerd. Aandacht werd onder meer besteed aan coöperaties in verschillende sectoren, zoals zorg, energie, parkeren, breedband en huisvesting. Ook verschillende vormen kwamen aan bod, zoals consumentencoöperaties, werknemerscoöperaties, overheidscoöperaties, streekcoöperaties, kredietunies en gemeentelijke coöperaties.

[KADER]

De Coöperatie ParkeerService Nederland bestaat sinds maart 2010. De gemeenten die momenteel lid zijn van de coöperatie zijn: Amersfoort, Hilversum, Alphen a/d Rijn, Deventer, Nieuwegein, Nijkerk, Zeist, Barneveld, Woerden, IJsselstein, Lelystad, Alkmaar en Gorinchem. Met 14 gemeenten lopen gesprekken over toetreding. De Colleges van B&W van de gemeenten Zandvoort en Hoogeveen hebben inmiddels ingestemd met toetreding. Voor deze gemeenten moet de toetredingscommissie van Coöperatie ParkeerService Nederland nog een definitief besluit tot toetreding nemen.

[KADER]

Naast de Coöperatie ParkeerService Nederland kent Nederland nog een aantal andere overheidscoöperaties. Zo kennen we WeGo4It: een coöperatie van de sociale diensten van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht op het gebied van werk, zorg, inkomen en ICT. Verder kennen we Dimpact, een coöperatie van 34 samenwerkende gemeenten met gezamenlijk 1,3 miljoen inwoners op het gebied van publieksdienstverlening. Verder hebben we MidWaste, een coöperatie van gemeenten om de krachten richting markt te bundelen, O-gen, een gebiedscoöperatie van randmeergemeenten met als doel versterking van de vitaliteit en kwaliteit van het landelijk gebied in de Gelderse Vallei, Heuvelrug en Kromme Rijnstreek. Met behoud van opgedane kennis en netwerk wil zij de krachten nóg meer bundelen en samenwerking extra stimuleren. Tot slot nog Coöperatie 2020. De laatste coöperatie is een samenwerkingsverband van overheid, organisaties en ondernemers in de Achterhoek. Tot slot kennen we op het gebied van parkeren ook nog de Coöperatie SHPV. De afkorting staat voor Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten. De leden van deze coöperatie zijn Amsterdam, Leeuwarden, Haarlemmermeer en de Coöperatie ParkeerService Nederland. Deze coöperatie is minder bekend, maar heeft in 2014 € 88 miljoen parkeergeld van gemeenten verwerkt. De Coöperatie SHPV heeft als doel het faciliteren van een open markt model voor aanbieders van belparkeren. Verder zijn tal gemeenten betrokken bij coöperatieve kredietunies, energiecoöperaties en coöperaties op het gebied van glasvezel en breedband.